

Amb qui i com es relacionen les societats indígenes?

10/2012 - Medi ambient i Conservació. Investigadors de l'ICTA han realitzat un estudi a la regió amazònica de Bolívia per analitzar la relació de les comunitats indígenes amb les persones no-indígenes que entren en el seu territori. Aquest estudi té l'objectiu d'establir quin és el paper dels indígenes en la lluita contra la desforestació. Mitjançant una enquesta a gairebé un miler d'indígenes de les comunitats Tsimane', un grup de caçadors-horticultors de la selva amazònica boliviana, aquesta recerca mostra que les relacions entre indígenes i no-indígenes són, en general, per motius econòmics, habitualment en activitats no-regulades. Finalment, conclou que, si es vol que les comunitats de Tsimane' siguin aliades en la conservació de l'Amazònia, s'ha de comptar amb la presència d'aquests grups no-indígenes i donar als indígenes una alternativa millor a l'actual.

Els investigadors coincideixen a assenyalar que els pobles no-indígenes han estat els principals responsables de la degradació forestal a l'Amazònia, principalment mitjançant l'obertura de noves carreteres i l'expansió de conreus comercials, ramaderia i explotació forestal. No obstant això, els investigadors segueixen debatent el paper dels pobles indígenes a la tala de boscos i altres formes de degradació ambiental. Efectivament, en les últimes dècades, s'ha argumentat que, independentment de les pràctiques tradicionals, la integració a l'economia de mercat dels grups indígenes canvia l'ús que aquests fan de les seves terres i recursos, induint-los a l'adopció de pràctiques poc sostenibles.

En aquest estudi abordem un dels mecanismes pels quals aquest procés d'integració dels pobles indígenes a l'economia de mercat pot afectar els boscos on viuen: l'entrada de persones no-indígenes en terres habitades per poblacions indígenes. Específicament, analitzem dades d'una enquesta (n = 779) duta a terme en 87 comunitats Tsimane', un grup de caçadors-horticultors de l'Amazònia boliviana. Es va avaluar l'entrada de diferents actors (comerciants, extractors de fusta, ramaders, i colons provinents de l'altiplà, així com d'altres pobles no-indígenes) en els territoris Tsimane' assentats en a) àrees protegides, b) concessions forestals, c) territoris indígenes, i d) terres privades.

Els resultats d'aquest estudi mostren que les interaccions entre indígenes i no-indígenes són freqüents, generalment amistoses, i principalment per motius econòmics. Els Tsimane' només expressen hostilitat respecte a l'entrada de colons provinents de l'altiplà que pretenen iniciar activitats agrícoles a les seves terres. També vam veure que la principal raó que justifica aquestes interaccions és l'extracció-no regulada-de recursos naturals, com ara fustes nobles, o productes forestals no fustaners. Diversos autors han argumentat que els grups indígenes poden ser grans aliats en els esforços de conservació. Els resultats d'aquest estudi suggereixen que si els conservacionistes volen tenir als Tsimane' com aliats en els seus esforços de conservació, haurien de considerar les aliances que actualment estan generant els Tsimane' amb altres actors. En concret, és possible que hagin de oferir alternatives més interessants que les que proporciona l'actual presència de grups no-indígenes en territoris indígenes.

Victoria Reyes-García
Professora d'Investigació ICREA

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

Victoria Reyes-García, Juan Carlos Ledezma, Jaime Paneque-Gálvez, Martí Orta, Maximilien Gueze, Agustín Lobo, Daniel Guinart, Ana Catarina Luz. Presence and Purpose of Nonindigenous Peoples on Indigenous Lands: A Descriptive Account from the Bolivian Lowlands. *Society & Natural Resources*. Vol. 25, Iss. 3, 270-284, 2012.